

Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών

**Τριμηνιαία Έκθεση για την Ελληνική
Οικονομία
03-2012**

---

15 Οκτωβρίου 2012

Προτεραιότητες οικονομικής πολιτικής

- Η προηγούμενη τριμηνιαία Έκθεση του IOBE υπογράμμισε ότι η **ανάκτηση της αξιοπιστίας της χώρας συνιστά τον πρώτο στόχο** που πρέπει να επιδιωχθεί.
- Η κυβέρνηση έθεσε πράγματι το στόχο αυτό σε πρώτη προτεραιότητα με αποτέλεσμα τις τελευταίες εβδομάδες να εμφανίζονται διεθνώς αναφορές που αντιμετωπίζουν την Ελλάδα σαφώς θετικότερα από ότι στο παρελθόν.
- Για την επίτευξη όμως θετικών οικονομικών εξελίξεων, η αποκατάσταση σε κάποιο βαθμό της αξιοπιστίας της χώρας, αποτελεί συνθήκη αναγκαία αλλά όχι και ικανή.
- Επόμενος πρωταρχικός στόχος της κυβέρνησης, των λοιπών πολιτικών παραγόντων αλλά και των Ελλήνων:

Αντιστροφή του κλίματος απαισιοδοξίας που εξακολουθεί να κυριαρχεί στην ελληνική κοινωνία.

Το κλίμα της απαισιοδοξίας και μεμψιμοιρίας δεν είναι αδικαιολόγητο...

- Ύφεση για πέμπτη συνεχή χρονιά
- Ταχύτερη διεύρυνση της ανεργίας αγγίζοντας όλες τις ελληνικές οικογένειες
- Αλληπάλληλα και αντιφατικά μηνύματα σχετικά με το περιεχόμενο των δημοσιονομικών μέτρων
- Καμία προοπτική για οικονομική ανάκαμψη στον άμεσο ορίζοντα.

Η αισιοδοξία δεν μπορεί να αναμένεται ως αποτέλεσμα της οικονομικής ανάκαμψης αλλά αποτελεί προϋπόθεση για την επίτευξή της.

Η διαδρομή για την οικονομική ανάκαμψη είναι μαραθώνια, ωστόσο έχουμε περάσει τους πρώτους σταθμούς...

- **Μείωση ελλείμματος:** από €36,1δισ. στο τέλος του 2009 σε €19,4 δισ. στο τέλος του 2011
  - Στόχος τα €13,7 δισ. στο τέλος του 2012.
  - Η **μεγαλύτερη μείωση ελλείμματος** που επιτεύχθηκε ποτέ σε χώρα της Ευρωζώνης.
- **Μείωση ελλείμματος ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών** από €34,8 δισ. το 2008 στα €21,1 δισ. το 2011
- **Συρρίκνωση πρωτογενούς ελλείμματος:** από 10,4 % του ΑΕΠ το 2009 στο 1,4% φέτος.
  - Ρυθμός δημοσιονομικής σταθεροποίησης: 4% περίπου ετησίως
  - Ο **μεγαλύτερος** που έχει επιτευχθεί σε κράτος του αναπτυγμένου κόσμου τις τελευταίες δεκαετίες.
  - **Δεύτερη** η Ελλάδα (μετά την Εσθονία) σε πρόοδο προσαρμογών στην Ευρωζώνη.
  - **Πρώτη** ανάμεσα στα κράτη μέλη του ΟΟΣΑ.

Τα στρατηγικά βήματα για τα επόμενα δύσκολα «χιλιόμετρα»:

- Εξομάλυνση μελλοντικής χρηματοδότησης
- Βελτίωση διαπραγματευτικής ικανότητας προς τις μελλοντικές εξελίξεις.
- Διασφάλιση σταθεροποιητικής πολιτικής, η ταχύτερη επίτευξη δηλαδή πρωτογενούς πλεονάσματος.
- Διασφάλιση της παραμονής της Ελλάδας στην Ευρωζώνη

Λιγότερο απαισιόδοξα τα μελλοντικά σενάρια για τη χώρα

- Μέτρια αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων από το 2013 οδηγεί σε σημαντική αύξηση του ΑΕΠ και της οικονομίας
- Η πορεία του δημοσίου χρέους εμφανίζεται πτωτική μετά το 2013, σε όλα τα σενάρια δημοσίου χρέους
- Ισχυρός δείκτης για τη «βιωσιμότητα» του χρέους η πτωτική του πορεία: πιο καθοριστική σε σχέση με ένα ποσοστό του ΑΕΠ (π.χ. το 120% το έτος 2020)

Η Ελλάδα μπορεί να είναι σε θέση να εξυπηρετήσει το χρέος της γύρω στο τέλος της δεκαετίας και μάλιστα χωρίς περαιτέρω βοήθεια από τους πιστωτές της, πέρα ίσως από κάποιες συνήθειες σε παρόμοιες καταστάσεις διευκολύνσεις

Ποια είναι όμως τα πρώτα βήματα που μπορούν και πρέπει να επιδιωχθούν για την τόνωση της αισιοδοξίας

- Γρήγορη ολοκλήρωση **ορισμένων αποκρατικοποιήσεων**
- **Βελτίωση της ρευστότητας**
- Επανεκκίνηση των μεγάλων κατασκευαστικών έργων
- Προώθηση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων
- Κατάρτιση μιας «**Αναπτυξιακής δέσμης**»

Τα παραπάνω βήματα δεν εξαντλούν τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν για την τόνωση της αισιοδοξίας των πολιτών

Τα στοιχεία που διαθέτει το IOBE από εμπειρίες άλλων χωρών, αλλά και από τη χώρα μας, μαρτυρούν ότι **τα δύσκολα βήματα στην πορεία για τη δημιουργία κλίματος αισιοδοξίας είναι τα πρώτα.**

Από τη στιγμή που αυτά πραγματοποιηθούν, τα επόμενα βήματα συνήθως ακολουθούν με ταχείς και μάλιστα επιταχυνόμενους ρυθμούς.

Με άλλα λόγια.....

Η Ελλάδα μπορεί να εξυπηρετήσει το χρέος της και οι Έλληνες να επιστρέψουμε σε ένα καθεστώς σχετικής ευημερίας

Επισκόπηση Τριμηνιαίας

Δυσμενές διεθνές περιβάλλον: επιβράδυνση παγκόσμιας ανάπτυξης το 2012, ύφεση στην Ευρωζώνη

Β΄ Τρ. μνηνο 2012

- Επιβράδυνση παγκόσμιας οικονομίας
  - Κίνδυνοι διάχυσης τοπικών κρίσεων στην παγκόσμια οικονομία
  - Κλιμάκωση (εκ νέου) της κρίσης χρέους στην περιφέρεια της Ευρωζώνης
  - Υποχώρηση εξαγωγικής δραστηριότητας στην Ασία και Λατινική Αμερική
  - Επιβράδυνση ανάκαμψης σε ΗΠΑ / Κίνα
- Παράγοντες αβεβαιότητας: 1) Αποτελεσματική διαχείριση κρίσης χρέους στην ΕΖ-17, 2) Ένταξη Ισπανίας / Κύπρου στο EFSF / ESM, 3) δημοσιονομικά προβλήματα ΗΠΑ

Σύνολο έτους (2012)

- Καθοδική αναθεώρηση εκτιμήσεων για την ανάπτυξη: στο 3,3% το 2012 (από 3,8% το 2011) & 3,6% το 2013
- Ήπια ανάκαμψη σε ΗΠΑ (2,2%) & Ιαπωνία (2,2%) λόγω αυξημένων επενδύσεων
- Σε ύφεση η Ευρωζώνη (-0,4% το 2012, από 1,4% το 2011), εξαιτίας:
  - εντατικοποίησης δημοσιονομικής προσαρμογής,
  - επιβράδυνση παγκόσμιας οικονομίας και
  - αναιμικής ανόδου ζήτησης από αναπτυσσόμενες χώρες.
- Αναπτυσσόμενες χώρες: υποχώρηση αναπτυξιακών ρυθμών λόγω της ύφεσης στην ΕΖ-17 και της μικρότερης ανόδου της εγχώριας ζήτησης
- Κίνα: νέα εκτιμώμενη επιβράδυνση φέτος στο 7,2% (από 9,2% το 2011)

Ελλάδα: ύφεση σε υψηλά επίπεδα

- **Παραμονή ύφεσης σε υψηλά επίπεδα και το β' τρίμηνο 2012:**
  - στο -6,3% (α' τρίμηνο '12: -6,5%, β' τρίμηνο '11: -7,3%)
  - **Πτώση ΑΕΠ στο α' εξάμηνο 2012: -6,4% (α' εξάμηνο '11: -7,6%)**
- Η νομισματική αβεβαιότητα, η ρητορική για τα μέτρα του δεύτερου Μνημονίου, οι επιπτώσεις από τα μέτρα του 2011, αλλά κυρίως η προεκλογική / μετεκλογική ρευστότητα καθόρισαν κατά κύριο λόγο την οικονομική δραστηριότητα στο β' τρίμηνο :
  - Προεκλογική αβεβαιότητα για:
    - ✓ Δυνατότητα σχηματισμού κυβέρνησης
    - ✓ Πολιτικοοικονομική κατεύθυνση νέας κυβέρνησης ως προς τη δημοσιονομική προσαρμογή και τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις
    - ✓ Επιδίωξη διεύρυνσης χρονοδιαγράμματος ολοκλήρωσης των παραπάνω διαδικασιών
    - ✓ Αντιδράσεις θεσμικών εταίρων της χώρας
  - Κλιμάκωση ανησυχίας μετά τις εκλογές της 6^{ης} Μαΐου
  - Σταδιακή υιοθέτηση διαρθρωτικών αλλαγών από την αγορά εργασίας

Καθίζηση ιδιωτικής κατανάλωσης: σταθερά προσδιοριστικός παράγοντας της ύφεσης

- Συρρίκνωση **Ιδιωτικής Κατανάλωσης**: **-8,4%** στο α' εξάμηνο λόγω διαρκούς ανόδου ανεργίας, επιδράσεων διαρθρωτικών αλλαγών στην αγορά εργασίας, επιφυλακτικότητας για το εκλογικό αποτέλεσμα
- Ήπια περιστολή **Δημόσιας Κατανάλωσης**: **-1,8%** στο α' εξάμηνο φέτος (α' εξάμηνο '11: **-11,2%**).
- Προεκλογική αβεβαιότητα και συνεχιζόμενη ύπο-εκτέλεση ΠΔΕ άσκησαν πιέσεις στην επενδυτική δραστηριότητα, μικρότερες πάντως από ότι στο α' τρίμηνο. Πτώση **Επενδύσεων** κατά **26,2%** στο α' εξάμηνο (β' τρίμ.: **-16,3%**)
- Αντισταθμιστική βελτίωση ισοζυγίου του **εξωτερικού τομέα**:
  - Αποκλειστικά από συρρίκνωση εισαγωγών (α' εξαμ: **-14,6%**), καθώς στο β' τρίμ. υποχώρησαν οι εξαγωγές (α' εξάμ: **-1,7%**, β' τρίμ.: **-4,1%**)

Εξελίξεις β' εξαμήνου

- **Εκλογές Ιουνίου 2012:**

- α) Πολυκομματική βουλή

- β) Συγκρότηση τρικομματικής κυβέρνησης:

- i) πρωτοφανής κυβερνητικός σχηματισμός «μακράς πνοής» μεταπολιτευτικά

- ii) συνεπάγεται αλλαγές στον τρόπο άσκησης εκτελεστικής εξουσίας

- iii) προσαρμογές τέτοιου είδους απαιτούν χρόνο για να ολοκληρωθούν απρόσκοπτα → αντ' αυτού, επιτάχυνσή τους για τον προσδιορισμό των νέων δημοσιονομικών μέτρων

- iv) Καθοριστικοί οι ρυθμοί συνέχισης δημοσιονομικής προσαρμογής και των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων

Εξελίξεις β' εξαμήνου

○ Διαπραγματεύσεις με την τρόικα

- α) Πρωτόγνωρη έκταση δημοσιονομικών παρεμβάσεων προς προσδιορισμό (άνω των € 11,5 δισεκ.)
- β) Αρκετά υψηλή (ενδεχομένως ανισοβαρής;) έμφαση σε περικοπές συγκεκριμένων κατηγοριών δαπανών (συντάξεις, μισθοί δημ. τομέα, κοινωνικά επιδόματα)
- γ) Συνεχής αλλαγή δεδομένων και ατζέντας στις διαπραγματεύσεις

Επιδράσεις παρατεταμένων διαπραγματεύσεων:

- i) Σημαντική αναβολή εκταμίευσης επόμενης δόσης δανείου:
  - ✓ Έλλειψη αναγκαίας για την οικονομία ρευστότητας. Εντείνεται από τη μετάθεση και της δόσης του δ' τριμήνου (€ 7,2 δισεκ.).
  - ✓ Μεγάλη καθυστέρηση στην ανακεφαλαίωση του τραπεζικού συστήματος.

Εντός στόχων στο οκτάμηνο ο Κρατικός Προϋπολογισμός, παραμένουν οι αβεβαιότητες

- Παραμένει εντός στόχων το έλλειμμα **Κρατικού Προϋπολογισμού** στο οκτάμηνο Ιανουαρίου-Αυγούστου:
  - ✓ Συνεχιζόμενη **υστέρηση εσόδων** (- €1,9 δισεκ. έναντι στόχου)
  - ✓ Υψηλές **εξοικονομήσεις σε πρωτογενείς δαπάνες** (- €4,8 δισεκ.) – **εκτεταμένη περικοπή ΠΔΕ** (- €2,3 δισεκ.).
- **Αποκλίσεις σε βασικά μεγέθη:**
  - Χαμηλές εισπράξεις ΦΠΑ
  - Μεγαλύτερες επιχορηγήσεις ΟΚΑ
  - Υψηλότερες λειτουργικές δαπάνες
- **Δυνητικές πηγές αποκλίσεων μέχρι το τέλος του 2012:**
  - Μικρότερες εισπράξεις φόρου εισοδήματος
  - Χαμηλότερα φορολογικά έσοδα από φθίνουσα ζήτηση
  - Υπέρβαση δαπανών ασφαλιστικού συστήματος

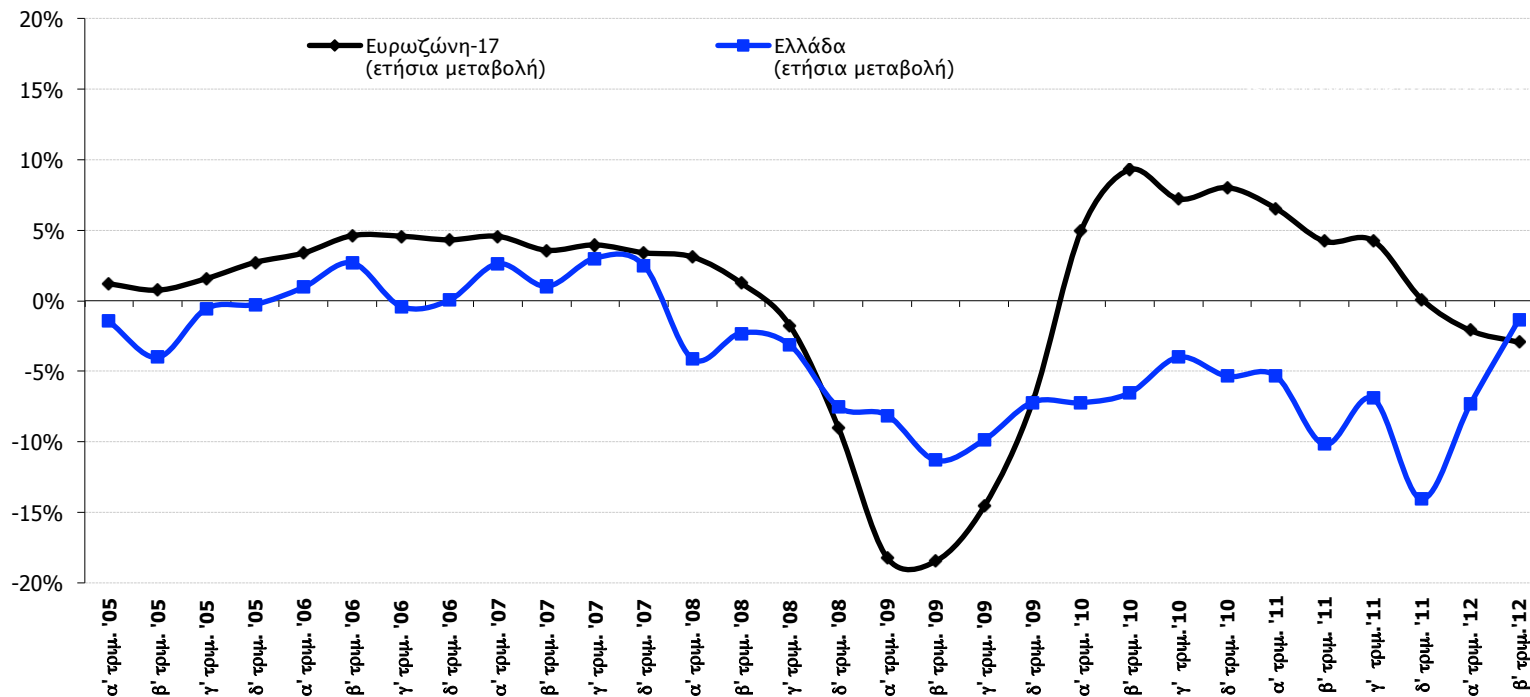
Κρατικός Προϋπολογισμός 2013

- **Επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος € 2,1 δισεκ. (1,1% του ΑΕΠ) → πρώτη φορά από το 2002**
- **Περιορισμός ελλείμματος Γεν. Κυβέρνησης κάτω από τα € 10 δισεκ. (8,05 δισεκ. ή 4,2% του ΑΕΠ)**
- **Μείωση ελλείμματος Κρατικού Προϋπολογισμού κυρίως λόγω περικοπών δαπανών: - € 6,6 δισεκ.**
  - Μισθοί – Συντάξεις: - €3,2 δισεκ., Λειτουργικές δαπάνες: -1 δισεκ.
- **Υποχώρηση και στο σκέλος των εσόδων: -€ 1,8 δισεκ.**
  - Έμμεσοι φόροι: - €1,1 δισεκ., Μη τακτικά έσοδα: -0,7 δισεκ.

Θετικό: Περιορίζεται η συρρίκνωση του βιομηχανικού προϊόντος (αν και με κλαδικές ιδιαιτερότητες)

Δεκτης Βιομηχανικής Παραγωγής, Ελλάδα Ευρωζώνη-17

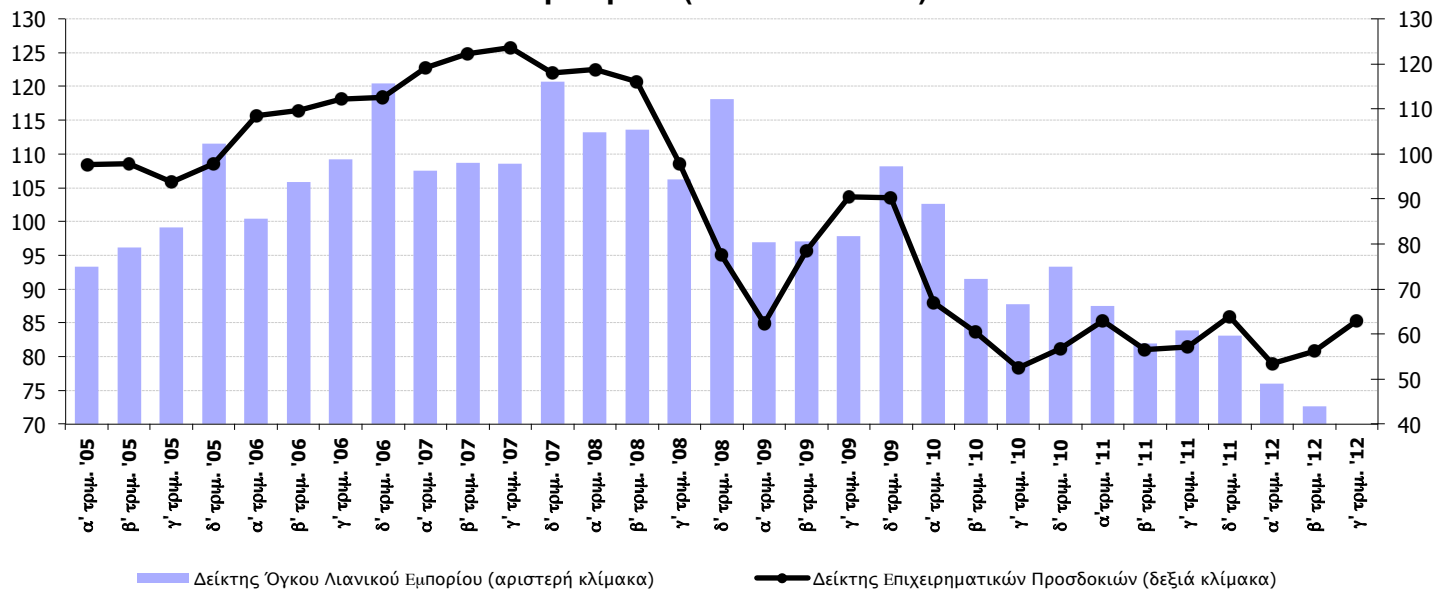
α' οκταμ. 2012: -4,1%

α' οκταμ. 2011: -7,7%

...ενώ εξακολουθεί και υποχωρεί με τους ίδιους ρυθμούς το Λιανικό εμπόριο

- Υποχώρηση στην πλειονότητα των υποκλάδων, ηπιότερες στους κλάδους μη διαρκών καταναλωτικών αγαθών
- Χαμηλές προσδοκίες, υποτονική ζήτηση

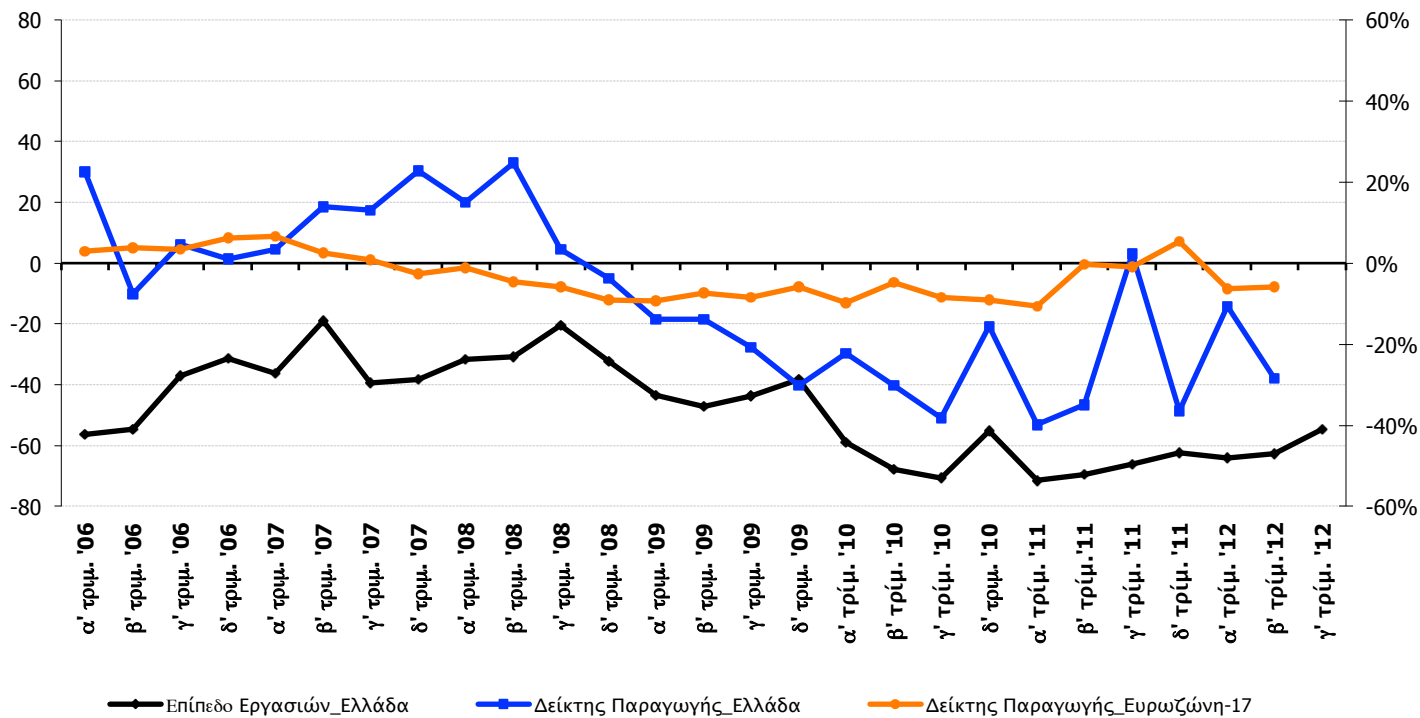
Δείκτης Όγκου Λιανικού Εμπορίου (2005=100) και Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών Λιανικού Εμπορίου (1996-2006=100)

-11,8% το πρώτο επτάμηνο του 2012, σε σχέση με -11,5% το 2011

Κατασκευές: 64% χαμηλότερη παραγωγή σε σχέση με το 2005

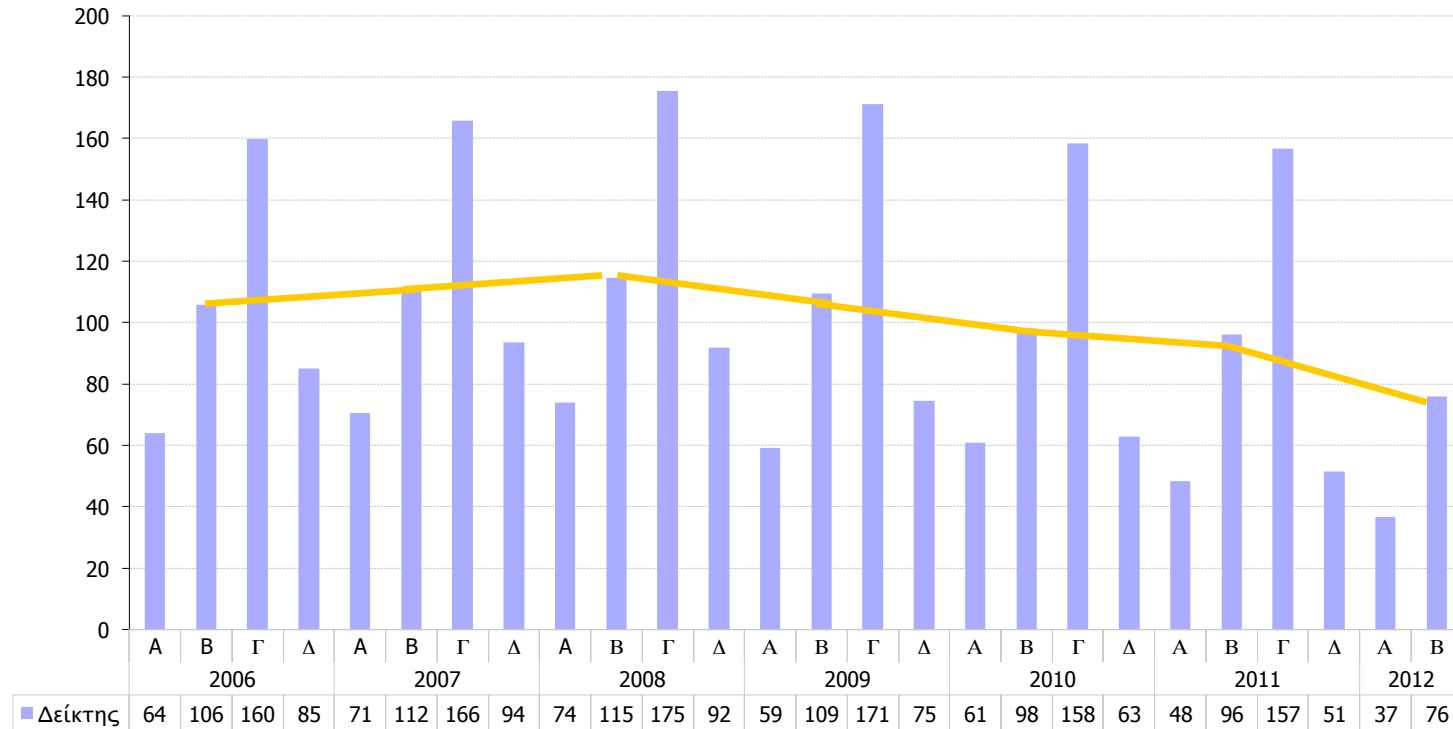
Δεκτης Παραγωγής στις Κατασκευές και Δεκτης Επέδου Εργασιών
(τρίμηνα μεταβολές)

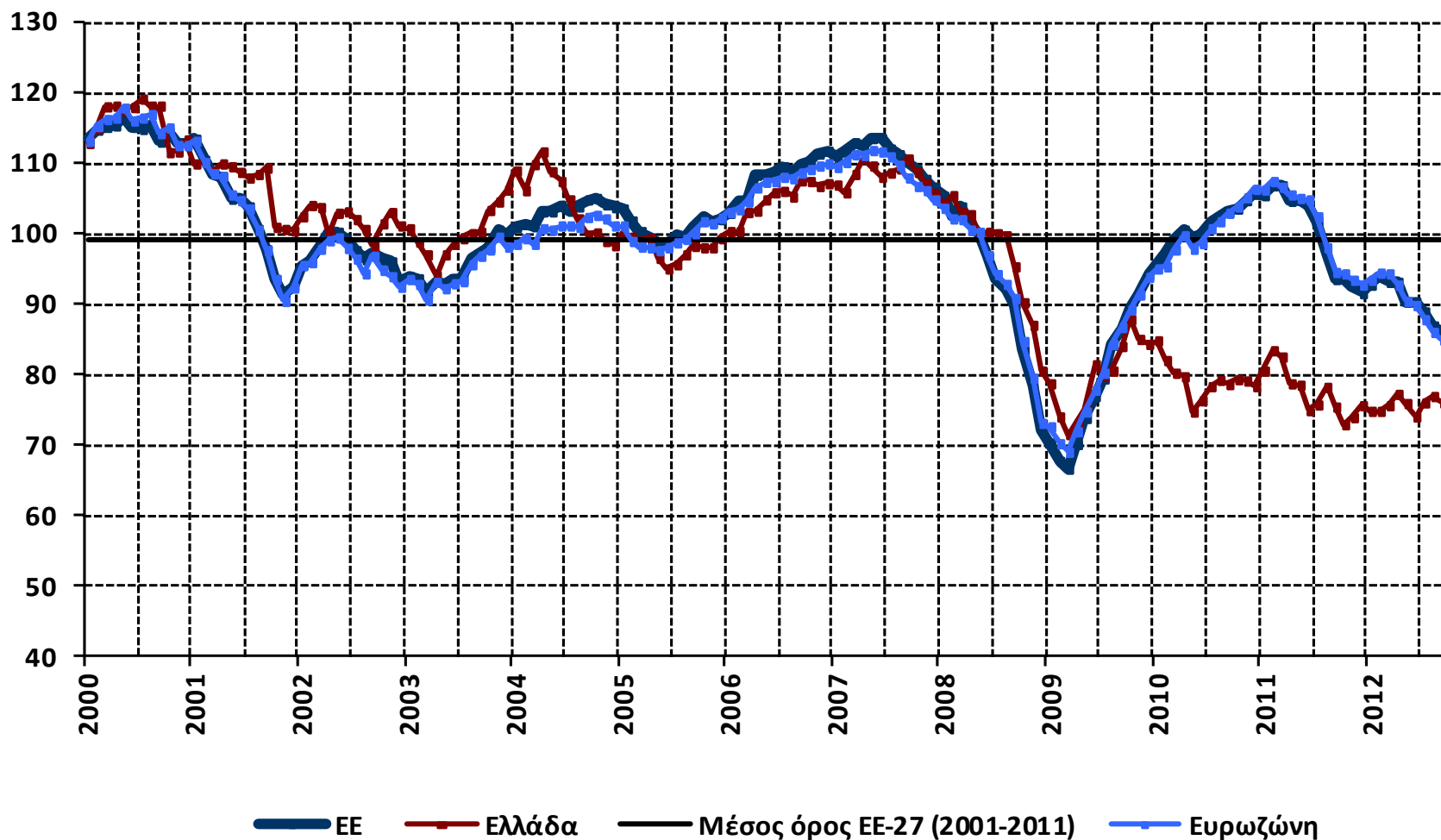
- Δείκτης παραγωγής: -20,5% (α' εξάμηνο 2012), έναντι -37,2% πέρυσι
- Ο γενικός δείκτης κινείται σε πρωτόγνωρα επίπεδα

Εντείνεται η ύφεση σε όλους τους κλάδους των Υπηρεσιών, έντονη η απαισιοδοξία και για τους επόμενους μήνες

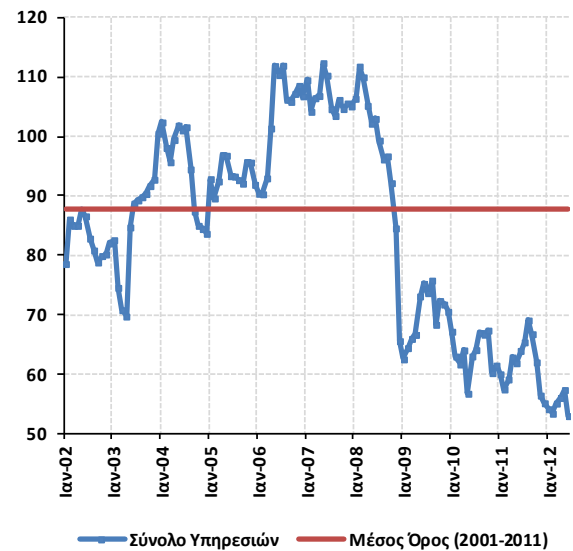
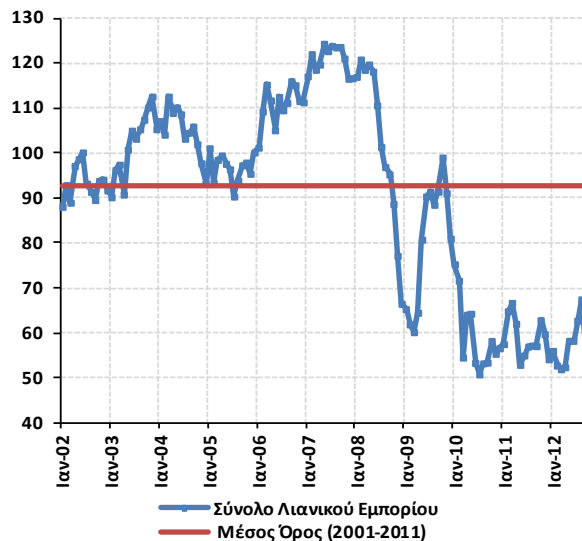
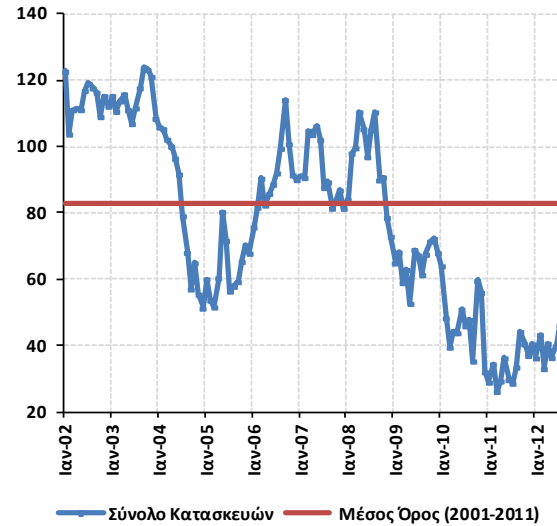
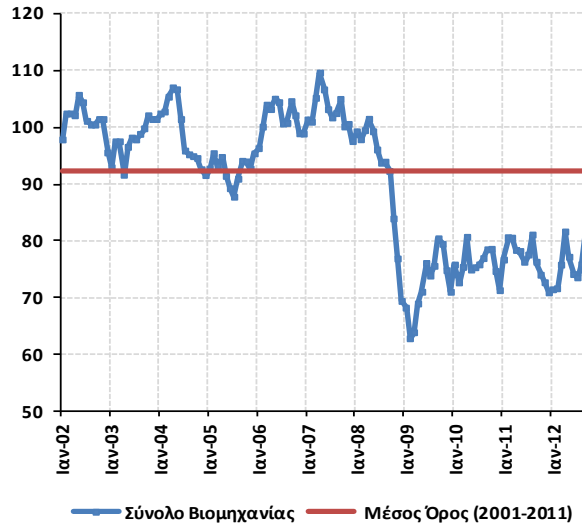
Δεκτης Κύκλος Εργασιών Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Εστίασης (2005=100)

Οικονομικό κλίμα: σταθεροποίηση σε χαμηλά επίπεδα

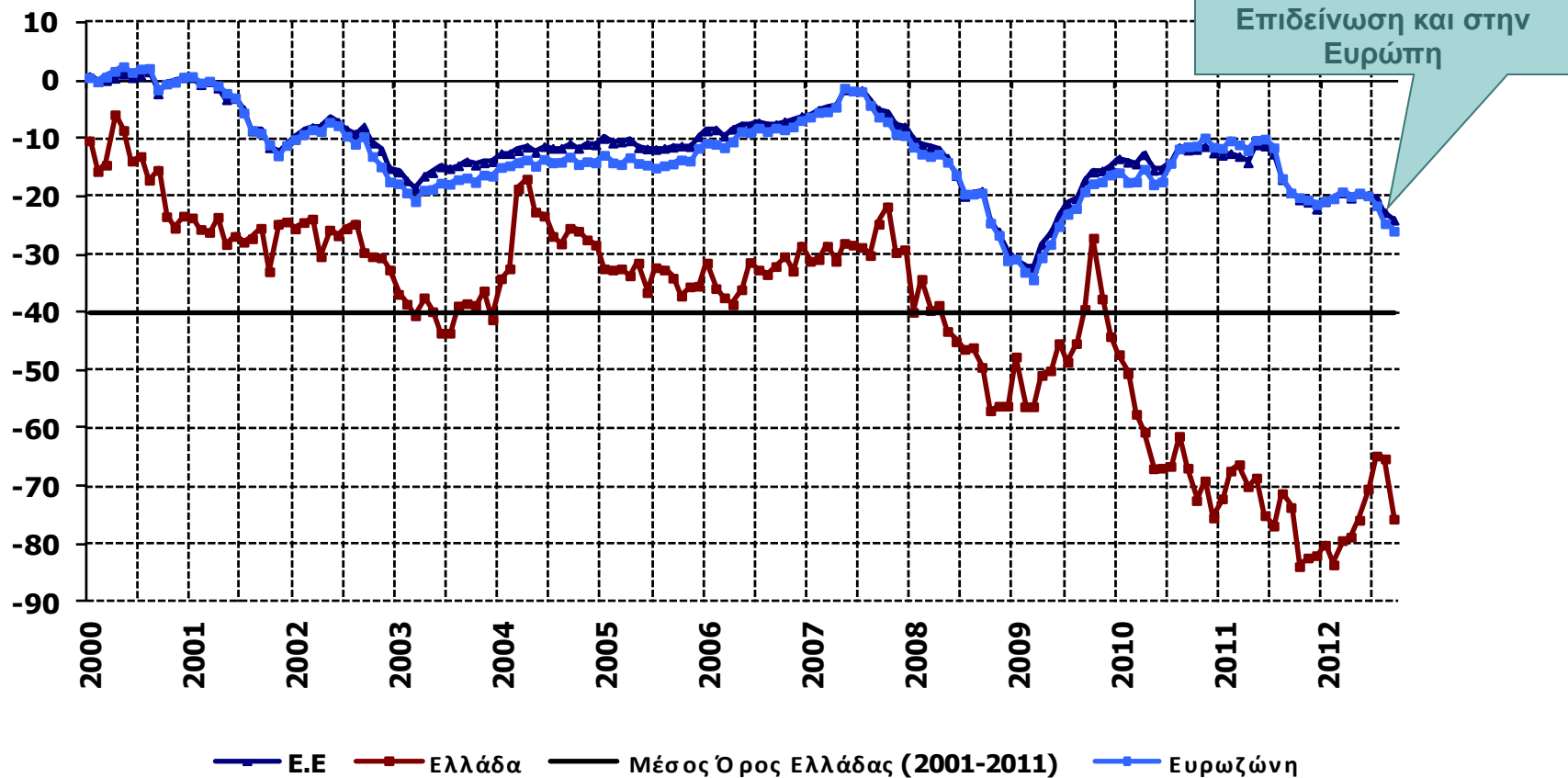

Σταθερά χαμηλές προσδοκίες σε Υπηρεσίες, μικρή βελτίωση στο Λιανικό Εμπόριο και Κατασκευές, οριακή πτώση σε Βιομηχανία

Προεκλογική και μετεκλογική βελτίωση στην Καταναλωτική Εμπιστοσύνη, μεγάλη όμως επιδείνωση τον Σεπτέμβριο

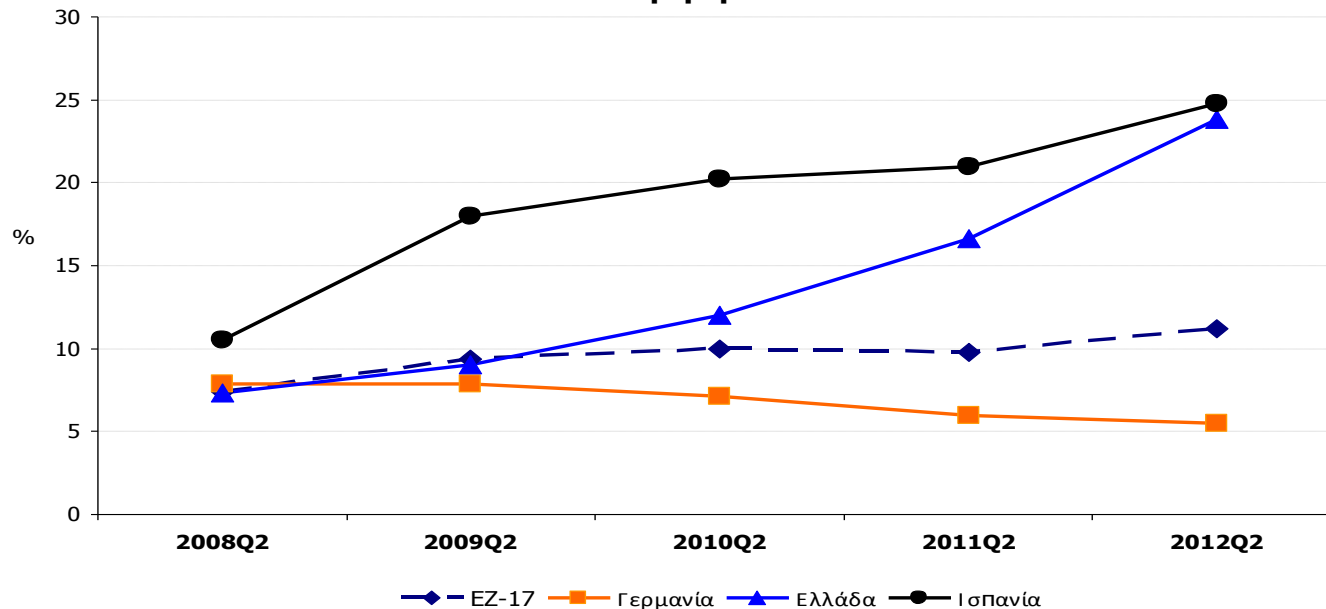
Δεκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης

Πηγή: IOBE, European Commission

Ελλάδα: η ταχύτερη αύξηση ανεργίας στην ΕΖ-17

Ποσοστό ανεργίας σε Ελλάδα, Γερμανία, Ισπανία, Ευρωζώνη-17, β' τρίμηνο 2008-2012

Πηγή: Eurostat

- Α' εξάμηνο 2012: 23,1% έναντι 16,1% πέρυσι (802 χιλ. επιπλέον άνεργοι σε σχέση με πέρυσι, 1.144 χιλ.συνολικά)
  - ΕΖ-17:11% έναντι 9,7%
- Μακροχρόνια ανεργία: 689 χιλ., 277 χιλ περισσότεροι σχέση με πέρυσι (59% του συνόλου των ανέργων έναντι 47% στην Ευρωζώνη-17)
- Πρωτογενής τομέας: αύξηση κατά 5000 άτομα το β' τρίμηνο του 2012 σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο

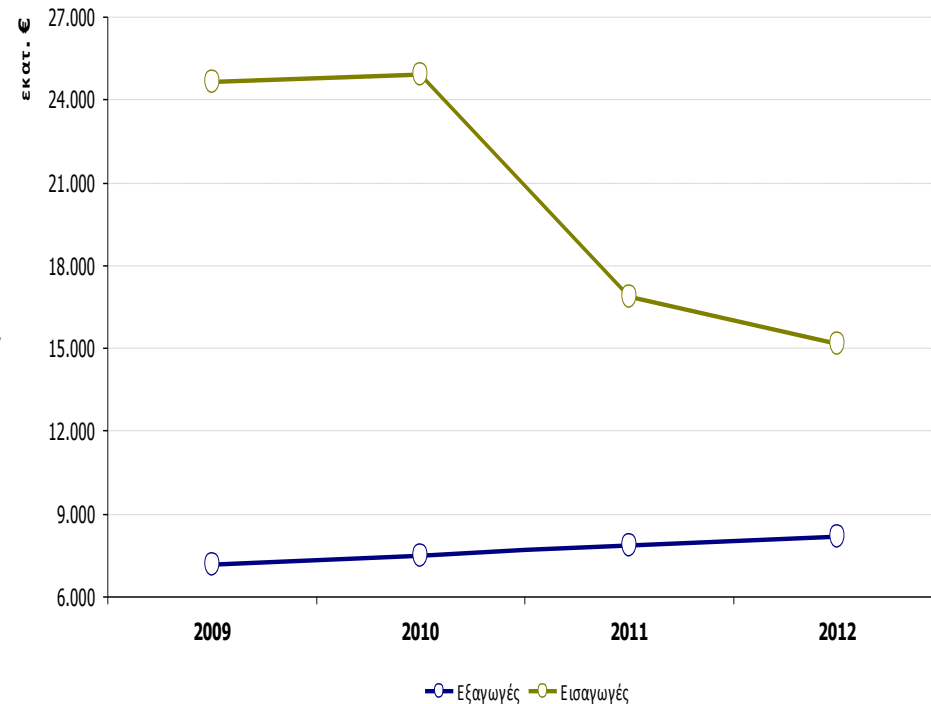
Εκτίμηση για 2012: 24,2%

Σημαντική συρρίκνωση εμπορικού ισοζυγίου αγαθών το α' εξάμηνο

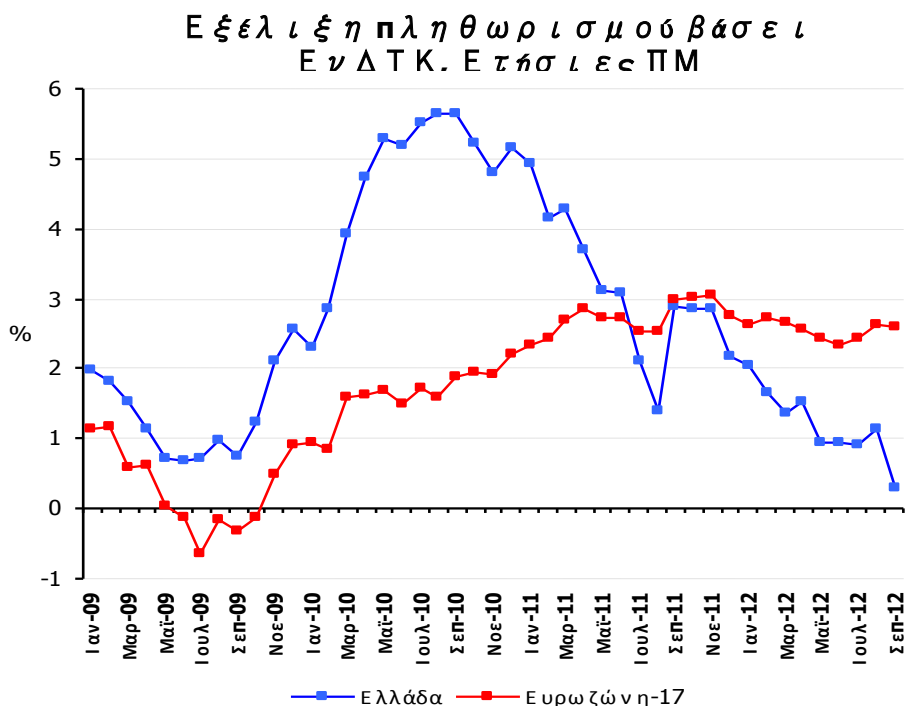
- **Εξαγωγές αγαθών:** +4,3% το α' εξάμηνο του 2012 (€8,2 δισ.)
  - Δεν περιλαμβάνονται στοιχεία για εξαγωγές πετρελαιοειδών,
- **Εισαγωγές:** -10%,
- Έτσι το **εμπορικό έλλειμμα:** -22,4% (€2 δισ. περίπου μικρότερο)
- Εξαγωγές: **καλύπτουν το 54% των εισαγωγών**
- Τα 9/10 σχεδόν της συνολικής αύξησης των εξαγωγών προέρχονται από «Αγροτικά προϊόντα» (+7%) και «Πρώτες ύλες» (+39%)
- Αγορές: **απώλειες** σε Ευρωζώνη, Βαλκάνια, **άνοδος** σε Τουρκία, ΗΠΑ, Αφρική, Μέση Ανατολή, Κίνα, Ρωσία, Λατ. Αμερική

Αξία ελληνικών εξαγωγών και εισαγωγών κατά το α' εξάμηνο, 2009-2012

Ελλάδα: ο χαμηλότερος πληθωρισμός στην Ευρωζώνη, αλλά ακόμα αναντίστοιχος της πτώσης της ζήτησης

- Ιαν. – Σεπ 2012: **1,6%** έναντι **3,5%** το αντίστοιχο διάστημα του 2011

- **Αρνητικός** δομικός πληθωρισμός τον Σεπτέμβριο: -0,3%

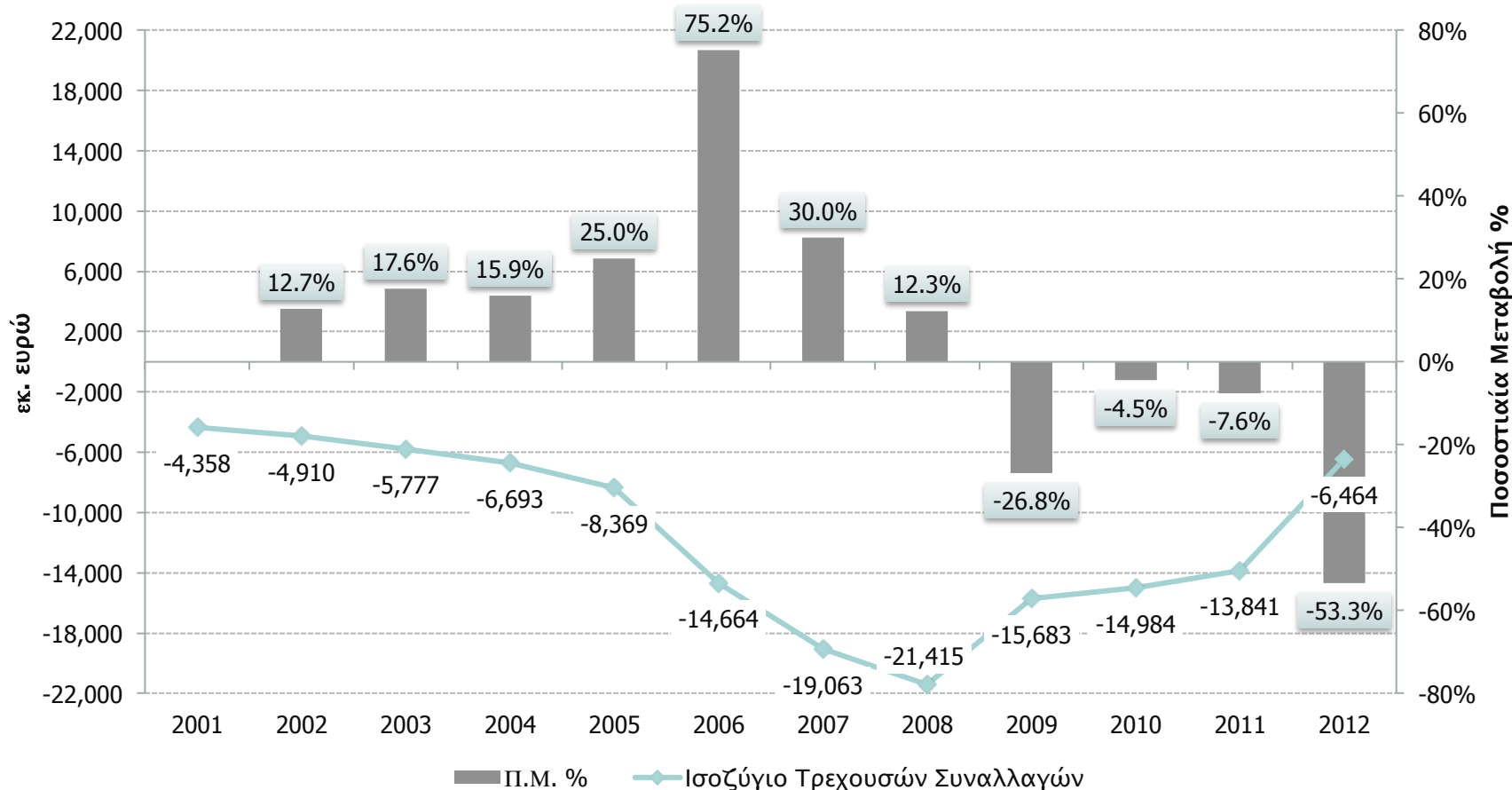
- Αρνητικός πληθωρισμός σε Υγεία, Εκπαίδευση, Επικοινωνίες, Αναψυχή και Διαρκή αγαθά

- **Αλλά:** εξίσωση φορολογίας πετρελαίου θέρμανσης και κίνησης, στρεβλώσεις σε διάφορες αγορές και αυξήσεις στις τιμές εισαγόμενων πρώτων υλών

Πρόβλεψη ΙΟΒΕ για το σύνολο του 2012: 1,5%

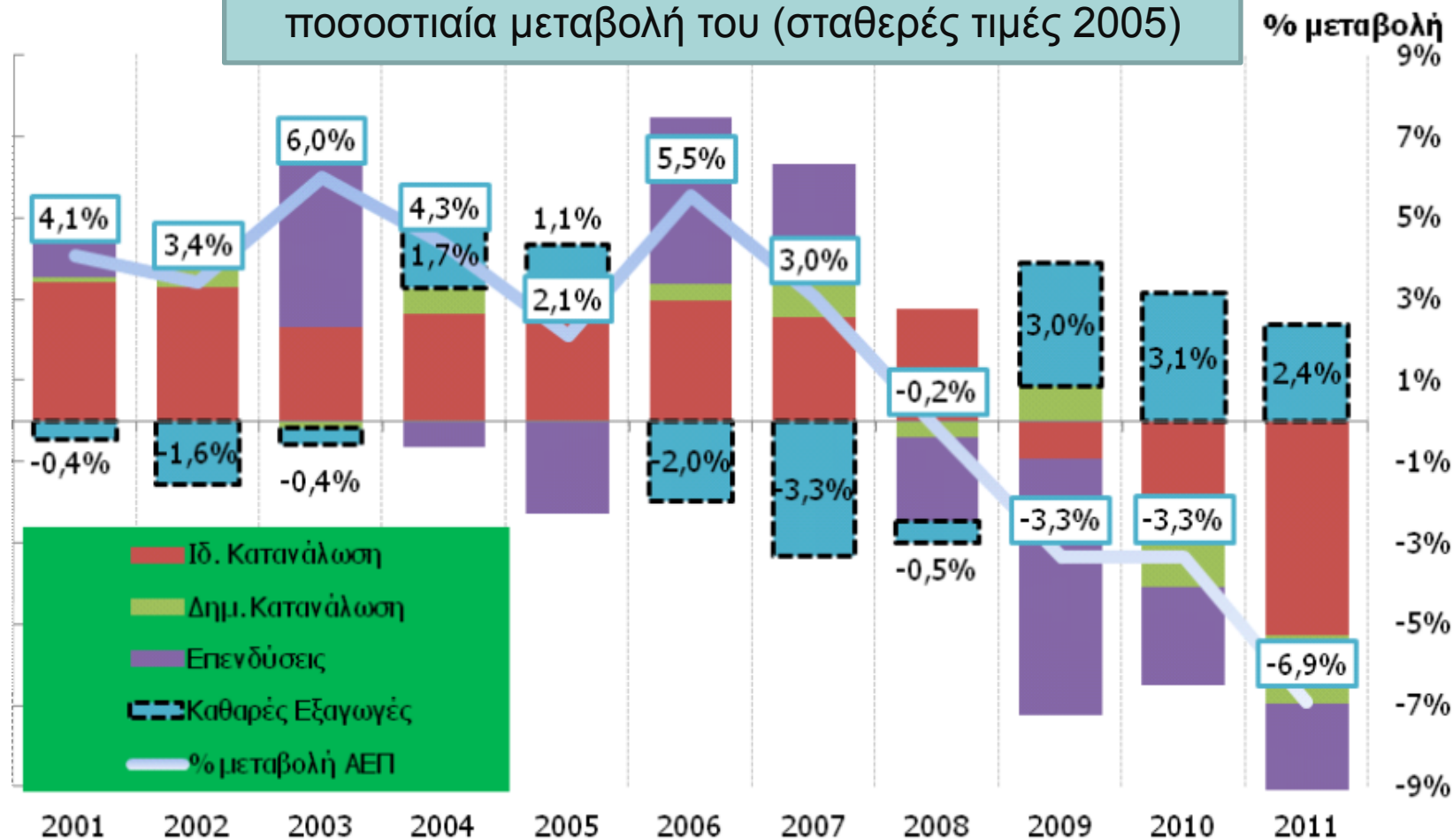
Ραγδαία συρρίκνωση στο έλλειμμα του ισοζυγίου συναλλαγών, στο ήμισυ του 2011...

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών, Ιανουάριος – Ιούλιος 2001-2012

Μόνο η διόρθωση του εμπορικού ελλείμματος αποτελεί αντιστάθμισμα στην πτώση του ΑΕΠ

Επίδραση των συνιστωσών του ΑΕΠ στην ποσοστιαία μεταβολή του (σταθερές τιμές 2005)

Προβλέψεις

- **Αυξημένη επιφυλακτικότητα στην ελληνική κοινωνία εξαιτίας παρατεταμένων διαβουλεύσεων με την τρόικα-πολιτικών διεργασιών στην ΕΕ:**
  - Ανησυχία για το περιεχόμενο των νέων μέτρων
  - Αβεβαιότητα για τη χρονική επέκταση της δημοσιονομικής προσαρμογής
- **Εν αναμονή εξελίξεων και οι επιχειρήσεις:**
  - Αλλαγές στο φορολογικό σύστημα, σε εργασιακά ζητήματα, ενδεχομένως σε έμμεσους φόρους
  - Εξόφληση υψηλών ληξιπρόθεσμων οφειλών του κράτους σε επιχειρήσεις;
  - Ολοκλήρωση ανακεφαλαίωσης τραπεζικού συστήματος, συγχωνεύσεις-απορροφήσεις τραπεζών → προσδοκίες ανάκαμψης ρευστότητας
- **Ελαφρά βελτίωση αποτίμησης Ελλάδας από διεθνείς φορείς:**
  - Περιορισμός δυσμενούς ρητορικής
  - Έκφραση αναγνώρισης των προσπαθειών-κατανόησης των υφιστάμενων δυσχερειών από τους διεθνείς θεσμικούς εταίρους της χώρας

Προβλέψεις

- Παραμένουν στο β' εξάμηνο οι υψηλές πιέσεις στην **ιδιωτική κατανάλωση** από:
  - Συνεχή, ταχύρρυθμη αύξηση ανεργίας
  - Υλοποίηση δημοσιονομικών μέτρων δεύτερου Μνημονίου
  - Σταδιακή επέκταση εφαρμογής διαρθρωτικών μισθολογικών αλλαγών στην αγορά εργασίας
- Ως αποτέλεσμα, αναμένεται **πτώση της φέτος τουλάχιστον κατά 8,5%**
- Ήπια κλιμάκωση περιστολής **Δημόσιων Καταναλωτικών Δαπανών**. Θα μετριαστεί από την πληρωμή μέρους των ληξιπρόθεσμων οφειλών. Υποχώρηση κοντά στο **-3,0% το 2012**.
- Οι διαπραγματεύσεις με την τρόικα και για παραμέτρους της επιχειρηματικότητας (πχ. φορολογικό σύστημα) και η καθυστέρηση στην ανακεφαλαίωση των τραπεζών, προσκόμματα στη βελτίωση του **επενδυτικού κλίματος**.
  - Βελτίωση επενδυτικών προοπτικών από εντονότερη ενεργοποίηση του ΤΑΙΠΕΔ→ Αισθητές επιδράσεις στις επενδύσεις το 2013
  - Πιθανή επιτάχυνση ΠΔΕ στο τελευταίο τετράμηνο, λόγω ύπο-εκτέλεσης *Ελαφρά ηπιότερη πτώση επενδύσεων στο β' εξάμηνο. Περίπου -23,5% φέτος.*

Προβλέψεις

- Συνέχιση βελτίωσης του **ισοζυγίου του εξωτερικού τομέα** στο β' εξάμηνο, σε μικρότερη όμως έκταση από ότι στις αρχές του έτους.
  - Μεταστροφή τάσης στις εξαγωγές σε ήπια πτώση
  - Διεύρυνση μείωσης εισαγωγών
- Συνισταμένη των παραπάνω μεταβολών στις βασικές συνιστώσες του ΑΕΠ:
  - **Ύφεση της ελληνικής οικονομίας κατά 6,6% το 2012, ελαφρά χαμηλότερη** από την εκτίμηση της προηγούμενης έκθεσης (-6,9%)

Χρέος και Οικονομική μεγέθυνση

- Υψηλό Δημόσιο Χρέος (% του ΑΕΠ) το 2012 και σε ανοδική πορεία
- Η περιστολή του και ακολούθως η σταδιακή σύγκλιση του σε θεωρούμενα διατηρήσιμα επίπεδα συμβατά με την οικονομική ανάπτυξη της χώρας αποτελεί πρώτη προτεραιότητα της οικονομικής πολιτικής

Αβεβαιότητες περιβάλλουν τις προβολές για το χρέος

Αβεβαιότητες που συνδέονται:

- με τις προβλεπόμενες εξελίξεις στα βασικά μακροοικονομικά μεγέθη και ειδικότερα του ΑΕΠ
- με τη δημοσιονομική πολιτική:
  - την εξειδίκευση των μέτρων
  - τις επιπτώσεις τους στο έλλειμμα και τη δραστηριότητα.
- με τη μη διάρθρωση του χρέους και το συνεπαγόμενο επιτόκιο.
- με το μέγεθος και χρονισμό των εξωγενών παρεμβάσεων (Έσοδα από αποκρατικοποιήσεις, ανακεφαλαιοποίηση τραπεζών, λοιπά αυτόνομα ποσά)

Ευαισθησία στις παραμέτρους

- Μεταβολές σε αυτούς τους παράγοντες δίνουν μια ευρεία γκάμα διαδρομών του χρέους: από τον πλήρη δημοσιονομικό εκτροχιασμό μέχρι μια λογική καθοδική σύγκλιση σε θεωρούμενα διατηρήσιμα επίπεδα

Η μείωση του χρέους έχει τα χαρακτηριστικά μαραθώνιου δρόμου

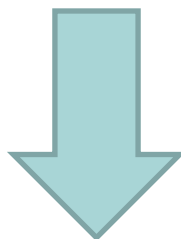
- Η μείωση του χρέους είναι ένας μαραθώνιος δρόμος, χρειάζεται προσήλωση, επιμονή και αντοχή
- Ωστόσο, έχει πλέον αναγνωριστεί ότι για μια αποτελεσματική δημοσιονομική προσαρμογή απαιτείται εκτός από τη μείωση των ελλειμμάτων και ένα συνοδευτικό μείγμα πολιτικών ενίσχυσης της ανάπτυξης (πρόσφατη έκθεση ΔΝΤ, Τόκιο).

Προσομοιώσεις δημοσίου χρέους (IOBE)

- Οι προσομοιώσεις που διενεργήθηκαν στο IOBE, αποβλέπουν στην ανάδειξη και ενίσχυση αυτής της άποψης για τη σημασία του ρυθμού ανόδου του ΑΕΠ στη διαδρομή σύγκλισης του δημοσίου χρέους σε διατηρήσιμα επίπεδα.
- Η προσέγγιση που ακολουθήσαμε στο IOBE αποκλίνει από τη συνήθη πρακτική εκτίμησης της διαδρομής του χρέους με τη μηχανιστική τεχνική του λεγόμενου snowball στην οποία ουσιαστικά όλοι οι παράγοντες καθορισμού της διαδρομής του χρέους είναι εξωγενείς.
- Χρησιμοποιούμε ένα διαρθρωτικό υπόδειγμα όπου η δημοσιονομική πολιτική βρίσκεται σε πλήρη αλληλεξάρτηση με την οικονομική δραστηριότητα.

Προσομοιώσεις δημοσίου χρέους (ΙΟΒΕ)

- **Ενίσχυση** ρυθμού ανόδου ιδιωτικών επενδύσεων (εκτός κατοικιών) την περίοδο 2013-2020 κατά τέτοιο τρόπο ώστε ο μέσος όρος του λόγου των επιχειρηματικών επενδύσεων προς το ΑΕΠ, στην περίοδο 2013-2020, να διαμορφωθεί στο **13%**, οριακά υψηλότερος του μέσου όρου του λόγου επιχειρηματικών επενδύσεων ΑΕΠ την περίοδο 2002-2008 (12,7%).

- **Ενίσχυση** ρυθμού μεταβολής του ΑΕΠ κατά 0,5 ποσοστιαίες μονάδες σε όλη την περίοδο.

Προσομοιώσεις δημοσίου χρέους (ΙΟΒΕ)

- Η σχετικά περιορισμένη μεταβολή στο ρυθμό ανόδου της οικονομίας, έχει σαν αποτέλεσμα το χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ να μειώνεται κατά 13 εκατοστιαίες μονάδες το 2020.
- Συνεπώς είναι καθοριστική η σημασία των συνοδευτικών πολιτικών ανάπτυξης στην περιστολή του δημοσίου χρέους. Μια ρεαλιστική άνοδος των επενδύσεων μπορεί να αλλάξει αισθητά προς το καλύτερο την εικόνα της πορείας του δημοσίου χρέους.

Αν δεν ενισχυθεί η ανάπτυξη, η ελληνική οικονομία μπορεί να πέσει σε παγίδα χρέους

- Μεγάλος κίνδυνος η ελληνική οικονομία να πέσει σε παγίδα χρέους αν συνεχισθεί το εφαρμοζόμενο μείγμα πολιτικής της εσωτερικής υποτίμησης και έντονης δημοσιονομικής περιστολής χωρίς την απαραίτητη αναπτυξιακή συνιστώσα.
- Απόλυτα εφικτή και ρεαλιστική η σύγκλιση του χρέους σε βιώσιμα επίπεδα αν η πολιτική εμπλουτιστεί με αύξηση των επενδύσεων που θα ενισχύσουν το ρυθμό ανέυου του ΑΕΠ

Συμβολή του Τουρισμού στην Ελληνική οικονομία

Σκοπός της μελέτης:

- Να εκτιμήσει την επίδραση του τουρισμού στην εγχώρια οικονομική δραστηριότητα και στην απασχόληση
- Να αναδείξει τις σχέσεις μεταξύ κλάδων οικονομικής δραστηριότητας ως αποτέλεσμα της ανάπτυξης του τουριστικού προϊόντος στην Ελλάδα.

Ο ελληνικός τουρισμός σε αριθμούς (Πιο πρόσφατα ετήσια διαθέσιμα στοιχεία)

2011

16,3 εκατ. αφίξεις αλλοδαπών

52,3 εκατ.

**Διανυκτερεύσεις
ξένων
επισκεπτών σε
Ξενοδοχεία,
Καταλύματα και
Camping**

€640

**Μέση δαπάνη ανά
ταξίδι μη κατοίκων
στην Ελλάδα**

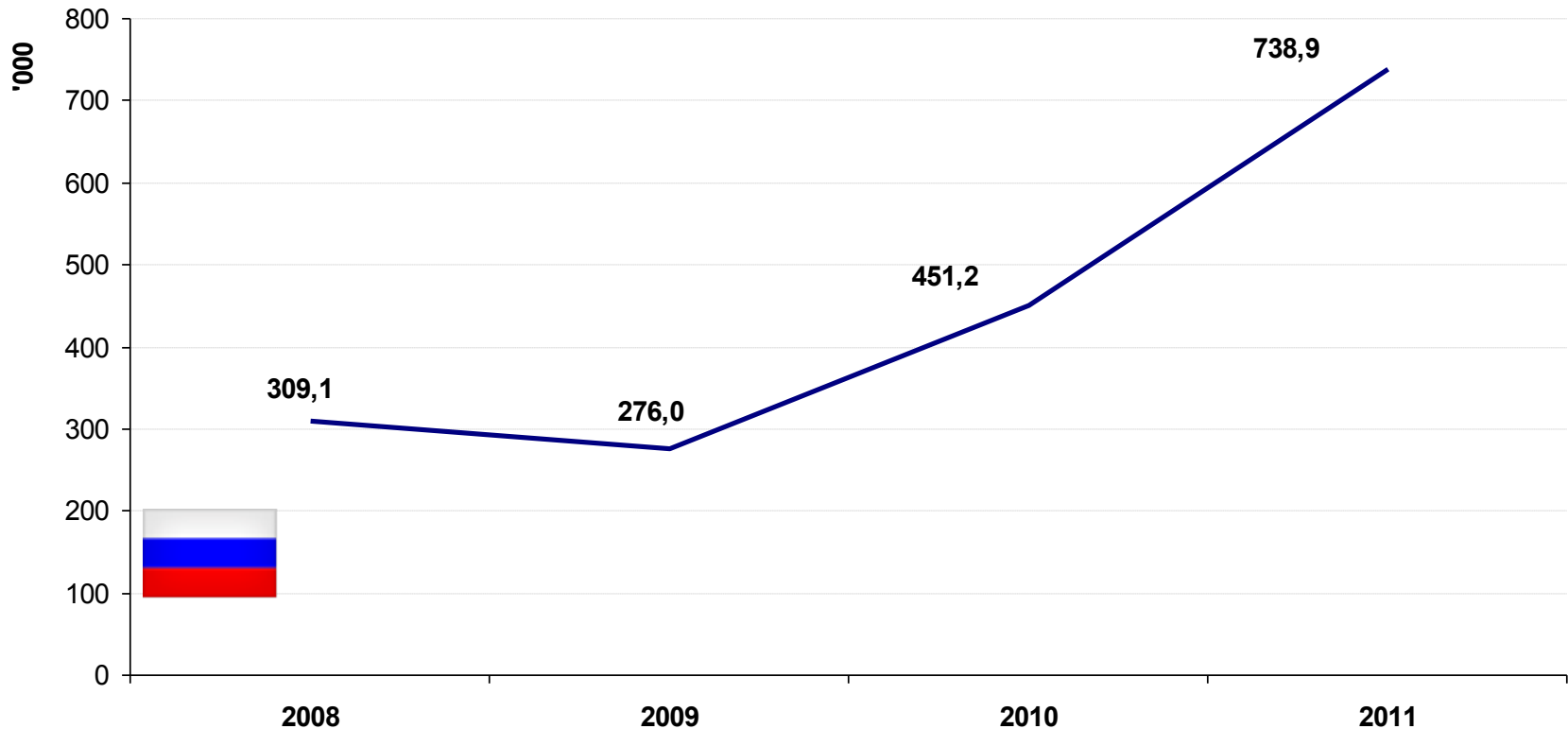
€10,5 δισεκ.

**Ταξιδιωτικές
Εισπράξεις**

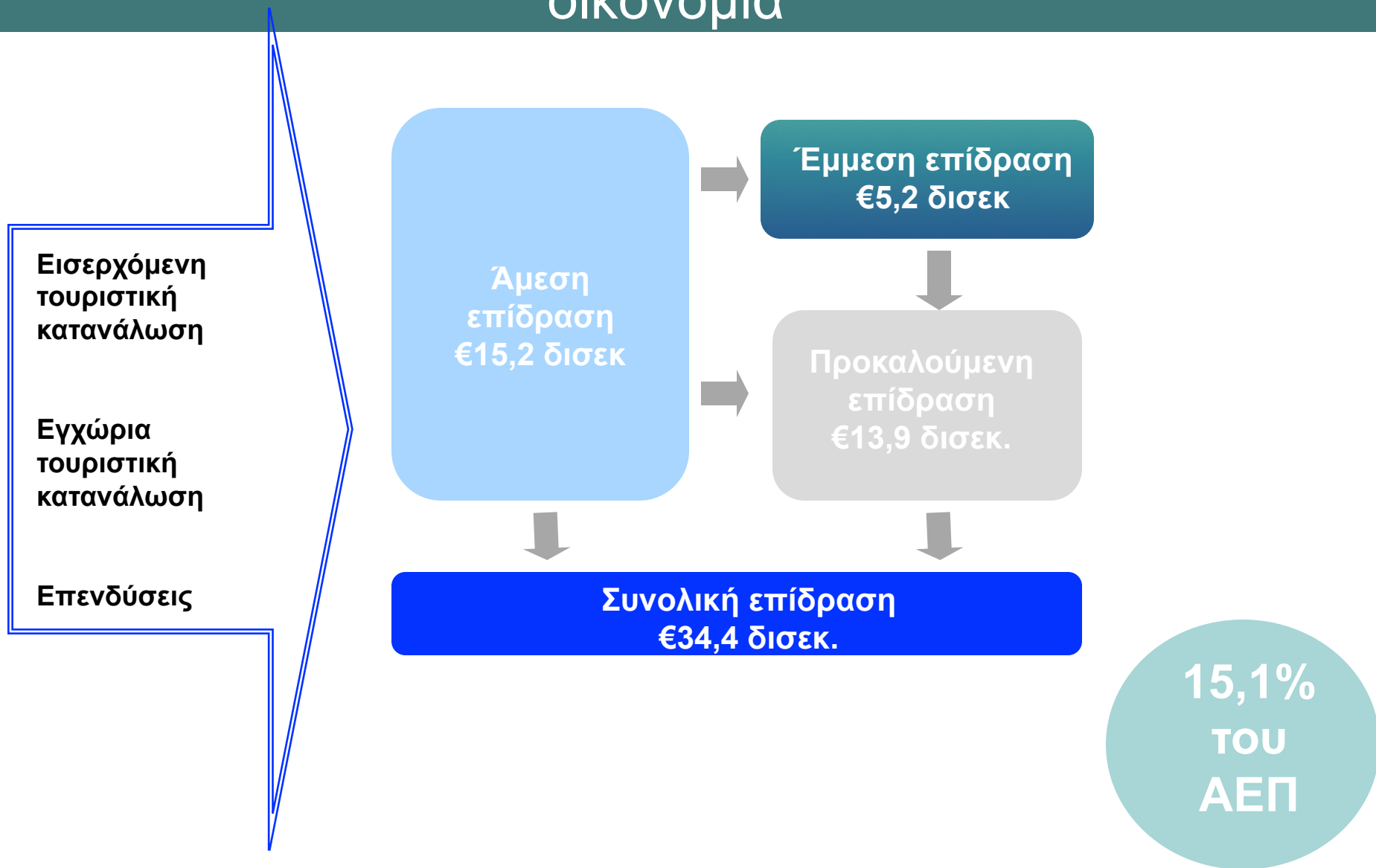
Την τελευταία δεκαετία έχουν αναδειχθεί νέες χώρες-αγορές από τις οποίες η Ελλάδα προσελκύει σημαντικό αριθμό επισκεπτών

Αφίξεις Ρώσων επισκεπτών στην Ελλάδα, 2008-2011

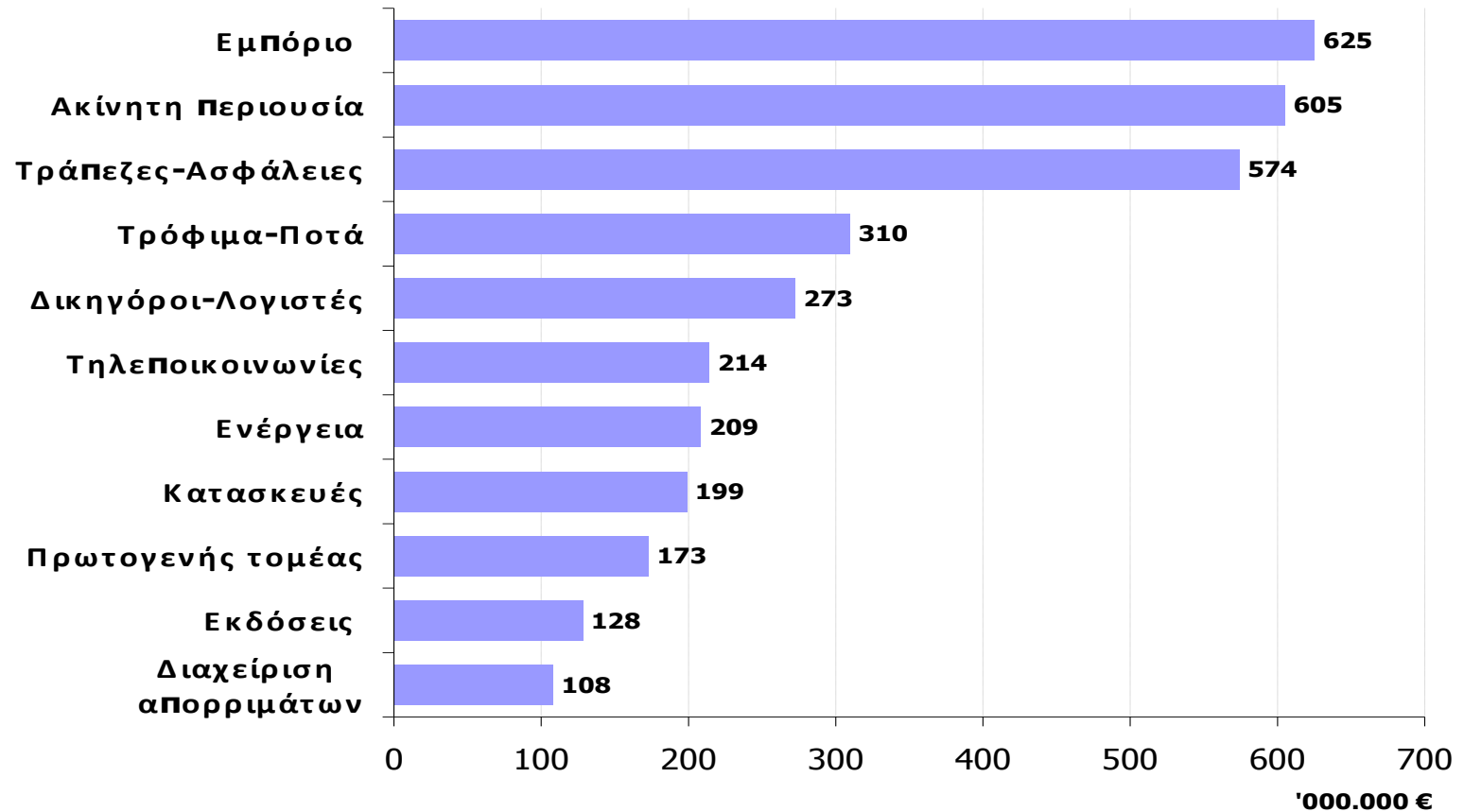
Η μέση δαπάνη των επισκεπτών από τη Ρωσία κυμαίνεται σε διπλάσιο σχεδόν επίπεδο από τον αντίστοιχο μέσο όρο στο σύνολο των ξένων επισκεπτών (1.099 ευρώ έναντι 640 ευρώ)

Εκτίμηση της επίδρασης του τουρισμού στην ελληνική οικονομία

Έμμεση επίδραση

(Κλάδοι που ωφελούνται σε μεγαλύτερο βαθμό από την ανάπτυξη του τουρισμού)

Συνεισφορά του τουρισμού στην ελληνική οικονομία: 34,4 δισεκ. ευρώ ή 15,1% του ΑΕΠ

- Η συνεισφορά του τουριστικού τομέα στην εγχώρια οικονομική δραστηριότητα αναδεικνύει τη δυναμική του στο πλαίσιο της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας τα επόμενα έτη
- 15,2 δισεκ. ευρώ Άμεση επίδραση, 5,2 δισεκ. ευρώ Έμμεση επίδραση και 13,9 δισεκ. ευρώ η επίδραση από την αύξηση της κατανάλωσης των νοικοκυριών η εκτίμηση για το 2010
- 741.000 χιλ. θέσεις απασχόλησης υποστηρίζονται από την ανάπτυξη του τουρισμού ή 16% της συνολικής απασχόλησης
- Για κάθε 1.000 ευρώ τουριστική δαπάνη το ΑΕΠ της χώρας αυξάνεται κατά 2.200 ευρώ.

Η μελέτη είναι διαθέσιμη στο site του IOBE

Ευχαριστούμε

Για την επικοινωνία:

atsakanikas@iobe.gr

Άγγελος Τσακανίκας

Διευθυντής Έρευνας IOBE